

Sluttrapport

Sak nr. 15-1760

Innhold

DEL 1 OPPSTART.....	3
Om Norges Dykkeforbund	3
Prosjektbeskrivelse	3
Søknad og gave	4
Budsjett	4
DEL 2 GJENNOMFØRING.....	5
Spøkelsesteiner	5
Kickoff	8
Virksomhetsplan	9
Ryddeaksjoner	10
Ryddeutstyr og materiell	11
Medieomtale ryddeaksjoner	12
DEL 3 EVALUERING.....	13
Hva har pengene gått til?	13
Effekter av gaven	14
Hva kunne gjort prosjektet bedre?	16

Foto: 1 Dykkerklubb

DEL 1 OPPSTART

Om Norges Dykkeforbund

Norges Dykkeforbund (NDF) er et av 54 særforbund i Norges idrettsforbund som ivaretar aktivitet og idrett for alle. NDF består av ca. 7000 medlemmer fordelt på 160 aktive dykkeklubber over hele Norge. Dykkeklubbene tilrettelegger for dykketurer som en rekreasjon for medlemmer i alle aldre. NDF tilbyr utdanning i både fridykking og apparatdykking, og arrangerer NM i konkurransegrenene undervannsjakt, undervannsrugby og undervannsfoto.

NDF er tilknyttet det internasjonale dykkeforbundet (CMAS) og skal arbeide for at alle mennesker gis muligheter til å utøve sportsdykkeraktivitet ut fra sine ønsker og behov. NDF skal dessuten være en positiv verdiskaper for individ og samfunn, og en ledende organisasjon for å fremme dykkeaktiviteter. NDFs arbeid skal preges av frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd, og all aktivitet skal bygges på grunnverdier som idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet.

Prosjektbeskrivelse

Mange av våre dykkeklubber har i mange år bidratt positivt i sine lokalmiljøer med opprydding av marin forsøpling, både i strandkanten på Strandryddedagen til Hold Norge Rent, og under vann ved dykking. Men det er svært begrenset hva en sportsdykker får med seg av søppel i sitt fangstnett under et dykk, og derfor har noen klubber fått støtte av sin kommune og sponsorer til å sette ut depotbagger på bunnen. Dykkerne kaster søppel i disse, og har fått bistand til å heve dem og kjørt dem vekk. Men dessverre er det altfor lite økonomisk støtte å få til fjerning av søppel i landets kommuner, så på langt nær alle klubbene som ønsker å bidra har hatt anledning til å gjøre det.

Som dykkere ser vi at det ligger utrolig mye søppel under vann, og dette er det viktig å få opp både fordi dette forurensner og fordi det tar livet av fisk, krabber og hummer som setter seg fast i garn og tauverk. Plast som ligger lenge i havet blir også til mikroplast som er en trussel for alt liv i havet. NDF og klubbene ønsket derfor med dette prosjektet å bidra med en skikkelig ryddedugnad under vann. Til å gjennomføre ryddedugnaden trengte vi å kjøpe inn utstyr til klubbene som gjorde det mulig for flere å gjøre en nyttig dugnadsinnsats under vann.

Det var også viktig for oss å benytte en metodikk der samling og heving av søppel er adskilt, så vi ikke kom i konflikt med Arbeidstilsynets retningslinjer for arbeidsdykking. Våre ryddeaksjoner under vann har derfor vært dugnad for å samle sammen søppel, men selve hevingen skjer av profesjonelle

Siden det kreves en god del planlegging og koordinering ved slike dugnader så vi for oss at vi kanskje ville få med ca. 30 klubber om å gjøre en slik dugnad to ganger årlig i 3 år. Nå to år etter er det over 60 klubber som har signert avtale og er med i prosjektet.

Søknad og gave

For å gjennomføre ryddeaksjoner over hele landet er vi avhengig av å kjøpe inn og sende utstyr til klubbene. I tillegg har klubbene behov for å få hevet søppel og kjørt dette vekk. I vår søknad til Sparebankstiftelsen DNB søkte vi derfor om midler til:

- Innkjøp av ryddepakke til klubbene (sekker, stropper, ballonger mm).
- Leie av bil/båt med kran for å heve sekkene.
- Leie av containere for å fjerne søppelet.
- Midler til aktivitet/utstyr i dykkeklubbene.
- Prosjektledelse for å gjennomføre aksjonene.

15. oktober 2015 mottok NDF et gavebrev fra Sparebankstiftelsen DNB:

«Vi bekrefter med dette at styret i stiftelsen har behandlet søknad fra Norges Dykkeforbund. Det er med stor glede vi kan meddele at Sparebankstiftelsen DNB har besluttet å gi en gave på kr 6.000.000 kroner til dykkeutstyr og -aktiviteter og til ryddeutstyr for å fjerne søppel under vann.»

Budsjett

Styret i NDF satte umiddelbart ned en prosjektgruppe som skulle ta seg av planlegging av ryddeaksjoner, innkjøp av ryddeutstyr, avtaler med klubbene og samarbeidspartnere mm., og satte opp følgende budsjett for hvordan disse midlene skulle benyttes:

Teineaksjon	1 000 000,-
Innkjøp utstyr fra Dacon til teiner	250 000,-
Streamingutstyr UVR	50 000,-
Produksjon ny fridykkerbok	100 000,-
Administrasjon	240 000,-
Regnskap og revisjon	120 000,-
Innkjøp utstyr ryddedugnader	240 000,-
Ekstra sekker	130 000,-
Innkjøp T-skjorter	50 000,-
Innkjøp bannere	50 000,-
Kickoff Gardermoen	320 000,-
Ledermøte 2017	150 000,-
Aktiviteter og utstyr i klubb	3 000 000,-
Prosjektledelse	300 000,-
Sum	6 000 000,-

DEL 2 GJENNOMFØRING

Spøkelsesteiner

I 2015 startet Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet et prosjekt på spøkelsesfiske (fiske med tapt redskap) for å vurdere omfanget og analysere adferd og redskap. For å komme raskt i gang med våre ryddeaksjoner besluttet derfor styret i NDF at 1 million av gaven skulle gå til en nasjonal aksjon mot spøkelsesteiner.

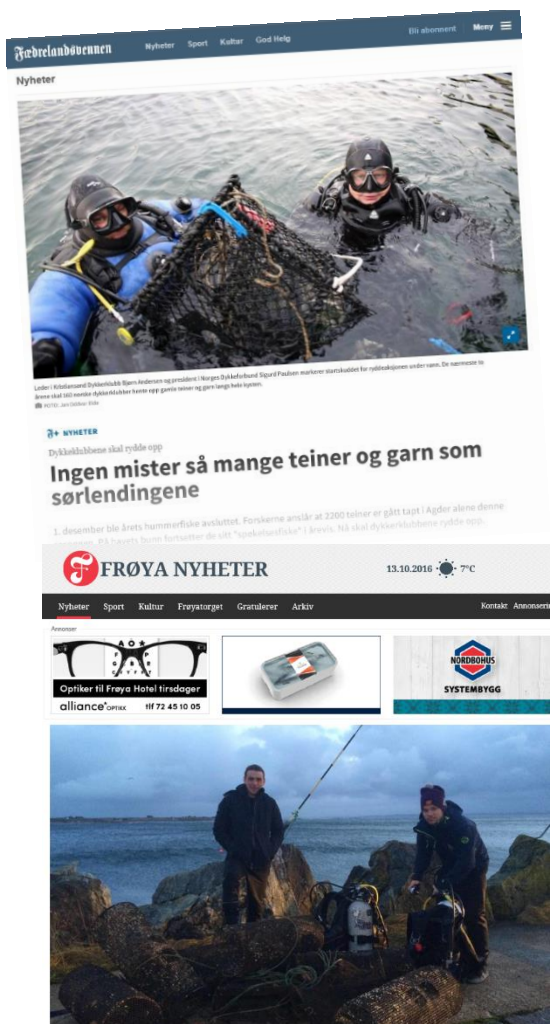

I samarbeid med Havforskningsinstituttet utviklet NDF et rapporteringsskjema til klubbene, som klubbene skulle returnere sammen med et bilde av fangst-redskapen (teine, ruse, garn mm). NDF sender rapport og bilde videre til Havforsknings-instituttet, og belønner klubben med kr 400,- pr. rapport/bilde. Dette prosjektet ble en stor suksess, og i løpet av et halvt år hadde klubbene tatt opp 2500 spøkelsesteiner. Havforskningsinstituttet skrev i sin foreløpige rapport til vårt kickoff at disse dataene var av stor verdi for deres forskning, og at de ønsker at vi fortsetter å sende inn rapporter.

I tillegg til at prosjektet tilførte klubbene midler, rapporterte mange klubber at det også medførte økt aktivitet i klubbene. Dykkere som ikke har vært aktive på lenge, kommer og blir med på dykketur fordi de ønsker å bidra i aksjonene. Prosjektet ga også mye positiv omtale i media, og ga klubbene en større annerkjennelse hos lokale fiskere, som nå kunne få tilbake mistet redskap.

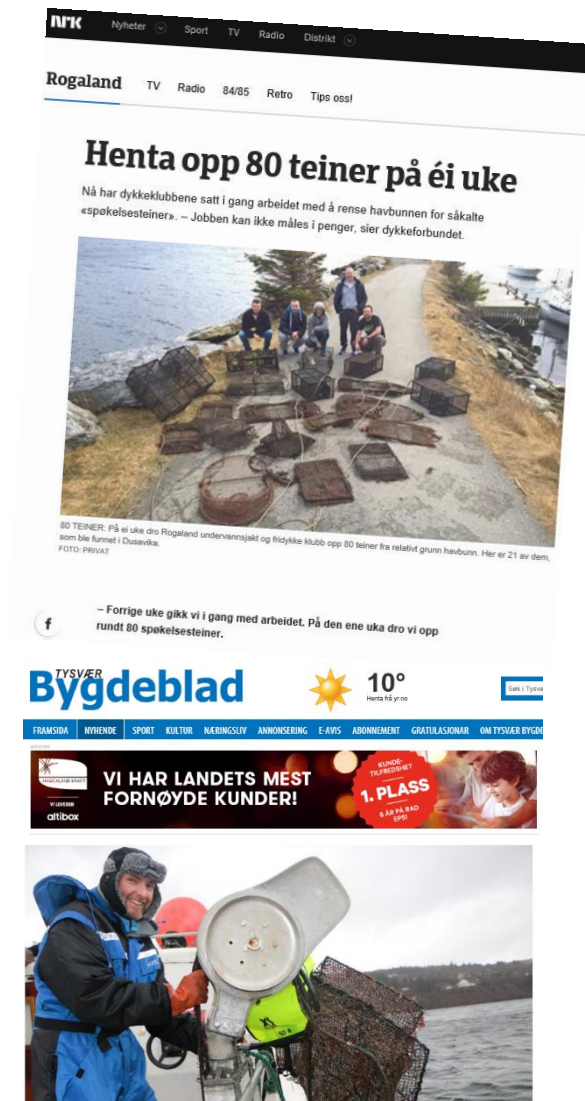
Medieomtale spøkelsesteiner

Vi har fått mye pressedekning rundt spøkelsesteiner i lokalaviser over hele landet:

Rydder havet for gamle teiner

Medlemmene av Frøya sportsdykkere har brukt jula til å hente opp gamle teiner fra bryggerien.

Dykka etter spøkelsesteiner

Tvsvær Bygdeblad var med då Slettaa Dykkerklubb Haugesund dykka etter spøkelsessteiner søndag ettermiddag.

8. februar 2016 kl. 19:45 av Mona Terisson

Nå skal «spøkelsesteinene» opp av vannet

«Spøkelsesteiner» er et betydelig miljøproblem. Nå deltar Arendal Undervannsklubb i den landsomfattende aksjonen for å rydde havbunnen for gamle teiner og ruser.

Vi har også fått reportasje med vår president Sigurd Paulsen i nasjonale medier som TV2 og Dagens Næringsliv:

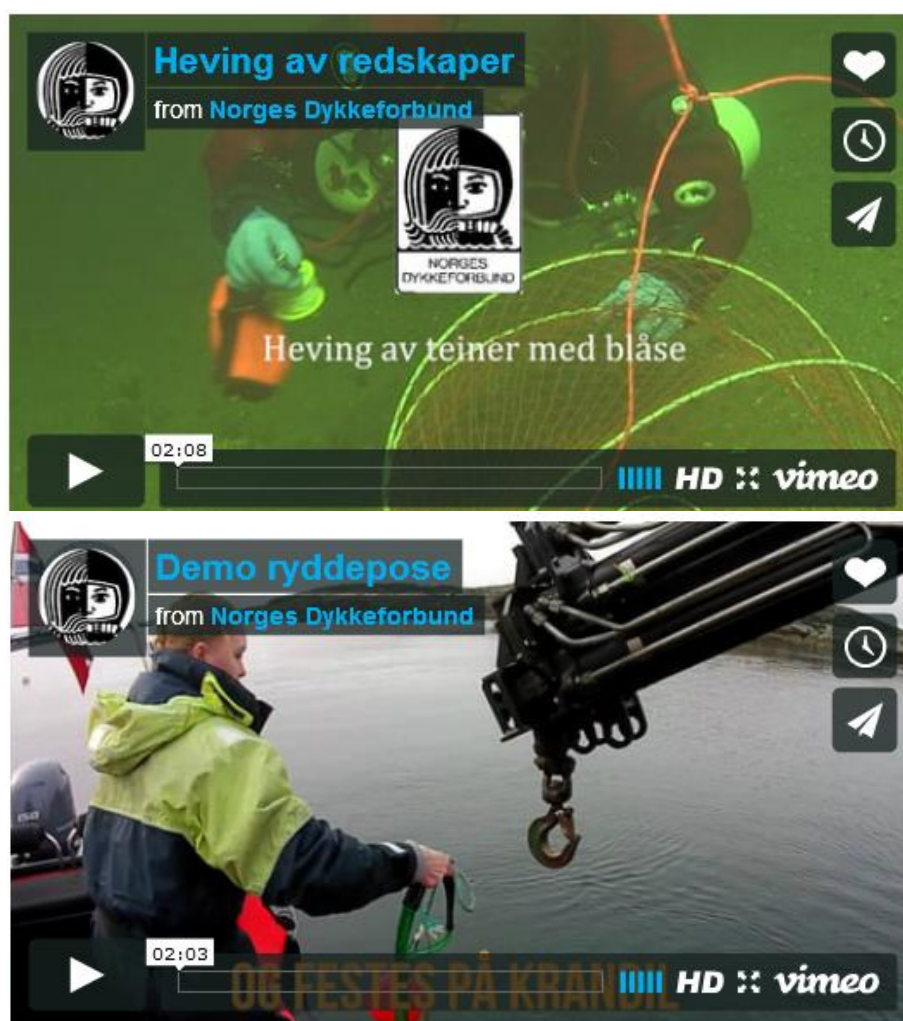
Presidenten i NDF fikk også med seg miljøvernminister Vidar Helgesen (H) ut på dykketur i Arendal for å se på omfanget av spøkelseteiner:

Kickoff

For så sikre gode og trygge ryddeaksjoner, laget vi en skriftlig avtale med alle klubbene som ønsket å være med ryddeaksjoner, og inviterte disse til en kickoff i forbindelse med vårt Dykketing i april 2016. Hensikten med kickoff var å dele erfaringer og tilføre kunnskap så klubbene er i stand til å gjennomføre frivillige ryddedugnader i henhold til gjeldende lover og regler, og i tråd med NDFs Virksomhetsplan (se beskrivelse om denne på neste side).

På kickoff viste vi frem utstyret som var kjøpt inn, og hvordan dette skulle brukes. Vi fikk også laget videoer som klubbene kunne vise til sine medlemmer:

Alle samarbeidspartnerne i prosjektet var også tilstede og presenterte seg selv:

Sparebankstiftelsen DNB, Hold Norge Rent, Skjærgårdstjenesten, Oslofjorden Friluftsråd, Friluftsrådenes Landsforbund og WWF.

Virksomhetsplan

Dagen etter vår kickoff om ryddeaksjoner vedtok Dykketinget i 2016 en Virksomhetsplan for perioden 2016-2020, og i underpunktet «samfunnsbidrag» ble følgende der tatt med som en følge av gaven fra Sparebankstiftelsen DNB:

NDF skal:

- Sørge for at klubbene får kunnskap og materiell for å gjennomføre trygge ryddeaksjoner.
- Tilføre klubbene utstyr til klubbdrift fra Sparebankstiftelsen DNB.
- Etablere en støtteordning for opphenting av mistet fiskeredskap.

Klubbene skal:

- Bistå Hold Norge Rent med Strandryddedagen over hele landet.
- Kartlegge omfanget og bidra til opprydding av marin forøpling.
- Inngå lokale avtaler med kommunen og andre aktører.
- Oppfordre lokalpressen til å omtale ryddeaksjonene.

Hovedmålet til NDF er 10.000 medlemmer innen 2020. Vi ønsker derfor å knytte denne gaven opp mot dette målet, og sørge for at gaven benyttes til aktivitet og utstyr i klubbene som gir økt aktivitet og flere medlemmer. Og renere miljø på dykkeplasser vil selvsagt bidra til å oppfylle vår visjon:

**ALLTID
GODE OPPLEVELSER
UNDER VANN**

Ryddeaksjoner

I vår søknad anslo vi at 30 klubber ville delta på en ryddeaksjon, men det ble 46 klubber som skrev under på en avtale om ryddeaksjoner og deltok på kickoff i 2015.

For at klubbene skulle komme i gang, sendte vi de kr 10.000,- hver som et forskudd våren 2016. Dette er penger de skulle bruke til å leie kontainer, kran mm. (46 klubber * 10.000,- = 460.000,-).

Høsten 2016 sendte vi ut et rapporteringsskjema til de klubbene som hadde gjennomført ryddeaksjoner, og spurte de hva de mente klubbens bruk av gaven ville støtte opp om:

- ☐ Sikkerhet
- ☐ Rekruttering
- ☐ Klubbutvikling
- ☐ Markedsføring
- ☐ Samfunnsbidrag

Ut fra svarene fordelte styret i NDF 1 million til klubbene, som fikk fra 10.000,- til 35.000,- avhengig av antall ryddeaksjoner, antall deltagere og hva de ønsket å bruke en gave på. Siden vårt hovedmål er 10.000 medlemmer innen 2020, ble de klubbene som hadde krysset av for rekruttering belønnet ekstra for dette. 1 million fordelt på 50 klubber gir kr 20.000,- i snitt pr. klubb til aktivitet og dykkerutstyr i klubbene.

Alle våre ryddeaksjoner ble registrert i portalen til Hold Norge Rent, og i ettertid har det kommet til en refusjonsordning så klubbene ikke hadde behov for midler til dette. Rapporten fra Hold Norge Rent viste at 1046 dykkere hadde deltatt på ryddeaksjoner i 2016, og de hadde fått opp 47 tonn med søppel. I disse tallene er ikke dykkene etter de 2500 spøkelsesteinene medregnet.

I 2017 er det ytterligere 10 klubber som har meldt seg på, slik at det nå er ca. 60 klubber som deltar i prosjektet.

Ryddeutstyr og materiell

Både til teineaksjonen og de store ryddeaksjonene ble det kjøpt inn materiell til klubbene. Til teineaksjonene ble det kjøpt inn heveballonger, kroker, spoler og markeringsbøyer, og det ble sendt en bag med en verdi på ca. kr 5000,- til 50 klubber. I tillegg er det kjøpt inn flere løfteballonger, og det er nå 58 klubber som har mottatt slikt utstyr. Til de større ryddeaksjoner ble det kjøpt inn storsekker, småsekker, stropper, blåser mm.

Vi lagde også bannere og T-skjorter til alle klubbene som ønsket å delta i ryddeaksjoner:

Medieomtale ryddeaksjoner

Også ryddeaksjonene har fått meget god pressedekning:

NYHETER

Se hva dykkerne fant på bunnen av Vågen

Vestfold

Radio TV Tips oss Sosiale medier

Rogaland

TV Radio 84/85 Retro Tips oss

Se hva dykkerne fant på sjøbunnen

Hvert år plukker Ryfylke friluftsråd opp nok søppel til å fylle et basseng i en svømmehall. Nå har de fått dykkere med på laget for å rydde sjøbunnen.

SE VIDEO: Opp mot 20 dykkere var med på oppryddingsaksjon i sjøen ved Lindøy i helgen.

– Vi finner søppel uansett hvor vi dykker. Nylig plukket vi blant annet opp et kasseapparat som var blitt kastet i sjøen, sier leder i Stavanger dykkerklubb, Vidar Skålevik.

Thomas Ystrøm
Fotograf

Mari Friestad
@MariFriestad
Journalist

MER OM KLIMA OG MILJØ

Publisert 09.10.2016, kl. 21:28

Se hva dykkerne fant i havnebassenget

I helgen var det storoppryddning i havnebassenget i Tønsberg og Larvik. Tittalls dykkere fylte opp flere containere med skrot.

STORFANGST: På havets bunn ventet mye rart for dykkerne.

Fredrik Hansen
Journalist

Publisert 19.08.2016, kl. 19:25

– Vi fant blant annet bildekk, dregger, søppelkasser, rekkverk, sykler og handlevogner. Det var masse rart, forteller Kai Määttänen, leder av Tønsberg dykkerklubb.

DEL 3 EVALUERING

Hva har pengene gått til?

Av gaven på 6 millioner ble 4.5 millioner benyttet i 2015 og 2016 til følgende:

Administrasjon og regnskapstjenester	441 751,-
Teineaksjon (2500 teiner * 400,-)	1 027 344,-
Innkjøp av utstyr til klubbene (inkl. utsendelse)	1 278 518,-
Penger til aktivitet og utstyr i klubbene	1 592 746,-
Dugnadspenger mm.	160 611,-
Sum	4 500 972,-

I opprinnelig budsjett var det ikke tatt høyde for at vi skulle behandle 2500 teinerapporter. Det har derfor gått med mer til administrasjon og regnskaps-tjenester enn forutsatt, men vi har allikevel holdt oss innenfor 10% til administrasjon som er i henhold til søknad og tildeling. Dette har vi klart fordi vi ikke har hatt samme behov for å leie inn prosjektledelse til klubbene som vi antok.

I tillegg til penger til aktivitet og utstyr i klubbene, har NDF også, etter godkjenning fra Sparebankstiftelsen DNB, benyttet noe av gavemidlene til sentrale prosjekter. Dette er bl.a. streamingutstyr til undervannsrugby (så våre kamper kan sendes live), en kinopremiere på filmen om Jacques-Yves Cousteau (som var første president i CMAS), og en ny fridykkerbok beregnet på barn og unge. Denne er laget av Akilles og selges gjennom bokhandlere med Sparebankstiftelsen DNB sin logo på baksiden.

For 2017 er det derfor 1,5 million igjen. Dette vil bli benyttet på følgende måte:

Administrasjon og regnskapstjenester	100 000,-
Innkjøp av flere løfteballonger og bannere	100 000,-
Lagbygging på Ledermøte 2017 for klubbene	100 000,-
Utbetaling til klubbene *)	1200 000,-
Sum	1500 000,-

**) Vi har ikke utbetalt gave til klubbene for 2017, da vi ønsker å vente til årets ryddedugnader er avsluttet. Det er nå ca. 60. klubber som er med. Vi forventer (som i 2016) å gi disse kr 20.000,- i snitt til utstyr og aktivitet i klubben.*

Effekter av gaven

Som tidligere nevnt i denne rapporten, ønsket NDF også å bruke gaven fra Sparebankstiftelsen DNB til å få økt aktivitet og flere medlemmer. Vi har derfor hele tiden hatt fokus på økt aktivitet og rekruttering, i tillegg til de målene som ble satt i Virksomhetsplanen.

Etter snart to år ser vi at mange klubber rapporterer om økt aktivitet pga. dette prosjektet. Ferske tall fra Idrettsregistreringen hos Norges idrettsforbund viser at vi har vekst både i aktivitetstall og medlemstall, og dette tror vi i stor grad skyldes denne gaven. Vi har også sett at det har blitt etablert nye klubber, og klubber som ikke har vært medlem av NDF har meldt seg inn.

Våre klubber har finansiert både store og små innkjøp med disse midlene. De mest aktive til å plukke teiner er bl.a. Drøbak undervannsklubb, som har finansiert ny kompressor, og Ulstein og Hareid Dykkerklubb, som har finansiert ny båt. Begge klubbene rapporterer om økt aktivitet og flere medlemmer etter innkjøpene.

Teineaksjonene og ryddeaksjonene har også hatt en positiv samlende effekt på våre medlemmer og klubber. Vi har fått rekordmange klubber til å delta på Ledermøte og Dykketing som en følge av dette, og de har hatt en felles agenda. Det har blitt mer fokus på miljøproblemet i klubbene våre, og medieomtalen det har medført har også gitt effekter til resten av samfunnet. Vi ser mange organisasjoner som ønsker å bidra, både i og utenfor idretten.

Datainnsamlingen våre klubber har gjort til Havforskningsinstituttet på spøkelsesteiner og fangst av hummer har også gitt økt fokus på hvordan det står til med hummerbestanden, som igjen har medført at det er opprettet fredningsområder for hummer, hvor det også er satt ut hummerhus.

Foto: Drøbak Undervannsklubb

I tillegg til mer utstyr, mer aktivitet og flere medlemmer i klubbene, ser vi også andre ringvirkninger vi ser av denne gaven.

Slettaa Dykkerklubb, som har gjennomført ryddeaksjoner i Haugesund i mange år forteller at de har hatt stort utbytte av støtten fra NDF og Sparebankstiftelsen DNB, og at dette har åpnet mange nye dører som de ikke ville klart uten denne støtten. De nevner flere eksempler:

- Slettaa Dykkerklubb holdt et 30 min foredrag om marinforsøpling og spøkelsesteiner Under Fritidsbåtkonferansen 2017, i regi av Sjøfartsdirektoratet. Dette fikk vi utrolig mange gode tilbakemeldinger på.
- Slettaa Dykkerklubb har stått for NDF sin sikkerhetskampanje "Når flagget er oppe - er dykkeren nede" i samarbeid med Sjøfartsdirektoratet.
- Slettaa Dykkerklubb holdt foredrag på Landsmøtet til NJF i Bergen 2017 om forsøpling og tiltak noe som har forbedret Smedasundet i Haugesund.
- Slettaa Dykkerklubb har samarbeidet tett med Havforskningsinstituttet med registrering av fremmedarter i Norge. Forsker Vivian Husa og fire andre forskere holdt kurs om fremmedarter i februar. Feltarbeid på Haugalandet 26.-30. juni en hel uke hvor klubben stilte med båt og mannskap. De siste 12 månedene har klubben vært engasjert av Havforskningsinstituttet i til sammen 9 dager.
- Slettaa Dykkerklubb har samarbeidet med lokale organisasjoner om fiskefestival for barn, der klubben var med stand og stamper med fisk og info om dykking og rydding.
- Slettaa Dykkerklubb har kjørt dykkelederkurs for dykkeklubber i regionen for å forbedre sikkerheten for fritidsdykkerne.

Svært mange av disse tiltakene hadde de ikke fått gjennomført uten det positive omdømme ryddeaksjonene har gitt klubben, og samtidig ville ikke klubben klart å gjennomføre aksjonene uten støtten fra NDF og Sparebankstiftelsen DNB.

Disse eksemplene fra én klubb viser hvor viktig det er for NDF og våre klubber at vi kan fortsette dette samfunnsnyttige arbeidet innen de trygge og sikre rammene som klubbdykking gir. Vi tror mye av suksessen vi har hatt disse to årene ligger i at dette ble gitt som en større nasjonal gave til hele NDF, og ikke som mindre beløp til enkeltklubber. Nettopp fordi det har vært en nasjonal dugnad for hele forbundet over hele landet, har det gitt en følelse av samhold og felles mål for alle våre klubber og medlemmer, og bygget opp under våre verdier:

Trygghet - Samhold - Glede

Hva kunne gjort prosjektet bedre?

Da vi startet på dette prosjektet, ante vi ikke så mye om hvor mange klubber som ville bli med, hvor mange aksjoner de ville gjennomføre og hvor mye søppel de ville ta opp. Vi anslo at vi kunne få med 30 av våre 160 klubber, men det ble det dobbelte. Dette medfører selvsagt at det blir mindre penger på hver klubb, men vi ønsket ikke å si nei til noen. Vi kunne sikkert ha kartlagt bedre, men det er ikke sikkert mer enn 30 ville svart positiv i første omgang, før de visste hva dette bar.

Da vi leverte søknaden, var ikke teinerapportering en del av prosjektet. Hadde vi hatt dette med søknaden, ville vi nok søkt om midler for å få laget en elektronisk løsning for dette, og sluppet manuell utfylling av 2500 skjemaer som er sendt på mail til NDF og videre til Idrettens Regnskapskontor og Havforskningsinstituttet.

I søknaden satte vi et mål om at vi skulle ta opp 1000 tonn søppel. Men i ettertid har vi lært at en liten plastbit er mer skadelig for miljøet enn et stort badekar. Vi har derfor ikke etterstrebet å nå målet om 1000 tonn, men isteden fokusert på å få opp bl.a. teiner, garn og ruser som både er skadelig for livet i havet. Disse er også laget av plast som er skadelig for miljøet. På de store ryddedugnadene klubbene gjør et par ganger i året har de selvsagt tatt opp større og tunge ting som dekk og lignende.

Selv om det tas opp spøkelsesteiner på mange av klubbdykkene, gjøres det også veldig mange dykk i Norge i løpet av et år som ikke har fokus på søppelplukking. Årsaken til dette er nok primært at dykkerne ikke har noe egnet fangstnett for å plukke søppel i sammen med det de fanger av krabber, skjell mm. Vi har derfor søkt om midler fra Miljødirektoratet til et fangstnett med to rom som dykkere kan bruke på alle sine dykk; ett rom til søppel og ett rom til mat. Med kun 1 kilo søppel pr. dykk vil dette kunne bli veldig mange tonn ekstra søppel i løpet av et år. Vi har imidlertid ikke fått innvilget denne søknaden, så dette vil vi derfor ta med i en ny søknad til Sparebankstiftelsen DNB.

